

NEN-CURSUS ISO-14001 VOOR MILIEUMANAGEMENTSYSTEMEN

HET MILIEU KUN JE NIET MANAGEN (II)

In september en november is er weer de gelegenheid de tweedaagse cursus ISO 14001 te volgen: Opzetten en invoeren van een milieumanagementsysteem. Het Nederlands Normalisatie-instituut geeft deze cursus, die ook bedrijfsintern te volgen is. In dit tweede deel, dat wederom als smaakmakertje dient voor de aanstaande bijeenkomsten, wordt ingegaan op de interne audits, de management review en de certificatie.

Eigenlijk zou een betere term zijn 'milieu-aspectenmanagementsysteem', want het milieu zelf is natuurlijk niet te managen. Dat is een wat lang woord, dus we verstaan onder 'milieumanagementsysteem' de zorg voor een milieutechnisch verantwoorde bedrijfsuitoefening. Onder die 'aspecten' worden zaken verstaan als afval, energie en emissies. Hierbij zal de bedrijfsleiding aan de nodige gegevens moeten komen, over wat er de processen ingaat en wat er weer uitkomt. Die worden in een management review besproken, "Een management review is een brainstormproces met de cijfers op tafel," vatte gastdocent Rob Ronday van Corporate Responsibility het samen. En de certificering helpt dan ook weer om mensen in beweging te krijgen, bijvoorbeeld om te helpen aan cijfermatige onderbouwing te komen. "Ik heb eens meegemaakt dat een bedrijf niets had en in twee maanden ISO 14001 wilde voeren, omdat ze dan in aanmerking kwamen om een offerte te mogen uitbrengen," werd als kras voorbeeld van een behulpzame prikkel genoemd. Uiteraard is een dergelijke flitsroute niet reëel, zoals hieronder ook blijkt. "En autofabriek General Motors heeft bijna het loodje gelegd door de groene wave te missen," werd onbedoeld de link gelegd met de groene golf bij een reeks stoplichten die op een bepaalde doorrijnsnelheid ingesteld zijn. Een deelnemer opperde terstond dat dan misschien een optie zou zijn geweest de auto's alleen nog maar groen te spuiten en ze onder die noemer op de markt te brengen. Maar het punt van de prikkel als motivator was wel duidelijk.

MILIEUBELEID, MEDEWERKING VAN MEDEWERKERS

Het milieubeleid van een bedrijf bevat minimaal de volgende kenmerken en inhoudelijke punten:

- 1) Het moet passen bij aard, omvang en milieueffect van de organisatie;
- 2) De bedrijfsgeschiedenis moet erin zijn verwerkt, zodat duidelijk is dat het inderdaad een passend milieumanagementsysteem is;
- 3) De naleving van Wet- & Regelgeving moet verwoord zijn;
- 4) Een kader van Doel- en Taakstelling moet aanwezig zijn, met enkele punten zoals afval, onder verwijzing naar een milieuprogramma of jaarplan;
- 5) Het is allemaal schriftelijk vastgelegd;
- 6) Het is bekendgemaakt, bijvoorbeeld op de bedrijfswebsite, en het is publiek beschikbaar.

Wat het eerste punt betreft, stelde docent Ronday: "Wees niet te bang voor de certificeerder: je mag aangeven waarom het passend is, je moet je systeem verdedigen. Maar een vliegveld zonder een paragraaf over geluid, dat kan natuurlijk niet. Je moet aan het systeem al kunnen zien dat het bij een ziekenhuis hoort of bij een metaalbewerkend bedrijf."

Door van checklisten werkinstructies te maken, kan het systeem concreet worden gemaakt. Een milieuaspectenregister zou een mooi startpunt kunnen zijn. De vertaling naar werkinstructies is een

Met tal van praktijksituaties maakte Rob Ronday er een interactieve sessie van.

"monnikenwerk", aldus Ronday, maar als het er eenmaal is, werkt het heel makkelijk: bij de audits maar ook voor het bewustzijn is het handig. "Dat moet je per operator doen: ga niet mensen lastigvalen met regels die daar niet mee te maken hebben en op die werkplek helemaal niet van toepassing zijn." Met enkele foto's van wat hij in zijn eigen praktijk allemaal tegenkomt, liet hij de deelnemers vervolgens hardop meedenken over de concrete toepassing. Overvolle afvalscheidingscontainers, niet-verwijderde afgedankte apparatuur... vaak heeft het management een zeer positief beeld van het eigen bedrijf omdat schijnbaar alles nageleefd en nagestreefd wordt, maar de praktijk is dan toch vaak anders. Een deelnemer klaagde zich erover dat uitzendkrachten of "gepeupel" moeilijk de juiste 'mindset' krijgen om bijvoorbeeld voorzichtig te zijn met asbest. "Die interesseert het niet, en ze werken rustig met maskers waarin een gaatje is gebrand voor de peuk!"

BETROKKENHEID EN INTERNE AUDITS

De PGS 15 Richtlijn voor magazijnindeling werd besproken, ook weer aan de hand van foto's van aangetroffen situaties en de verkeersexamenvraag "Mag dit?" Een voorbeeld van een Werkinstructie die opgesteld was vanuit het Milieumanagementsysteem luidde:

- 1) Staat het materiaal (uitgezonderd de werkvoorraad) in een geschikte opslagruimte?
- 2) Staat het boven een vloestofdichte vloer (met certificaat) of een lekbak?
- 3) Zijn er geen andere risicoverhogende materialen aanwezig?
- 4) Is alles goed gelabeld?
- 5) Zijn er absorptiematerialen in de nabijheid?
- 6) Behandel lege vaten als volle (tenzij ze zijn gereinigd)!

Nog praktischer werd het, toen Ronday wat tips gaf over hoe de medewerkers er zoveel mogelijk bij te betrekken zijn. "En dóe ook dingen, anders wordt het zo'n administratieve klus. Laat ze rondgaan en foto's maken en zo, dan lééft het een rondvraagronde is echter een vak apart. Je moet de vragen niet lacherig of intimiderend stellen aan je collega's. En steeds genoeg nemen met een 'Ja' of een 'Nee' op een handjevol basisvragen, geeft ook onvoldoende resultaat. Bedenk er wat subvragen bij. Zijn de medewerkers bekend met een milieumanagementsysteem? Subvraag is dan: "Kun je iets laten zien vanuit jouw werkplek?" Wanneer dan alsnog als antwoord een 'nee' volgt, heb je het echte antwoord. Tijdens de (her)certificering kan een auditor overigens ook zo'n rondje maken. "Maar soms besteedt een auditor van een certificeringsinstelling zoveel tijd aan de registraties, dat er van een rondje niet veel meer terecht komt, wat eigenlijk jammer is. Maar zórg dat het allemaal goed in elkaar steekt!" Een goed inzicht is immers onmisbaar voor de management review, de brainstorm over de cijfertjes en de verbetermogelijkheden in het bedrijf. Want ook voor de jaarlijkse directiebeoordeling geldt: zorg voor juiste input!

CO₂-PRESTATIELADDER

Zo werd dus steeds teruggekomen op de daadwerkelijke praktijk, waarbij de vele herkenbare praktijkplaatjes op het dia-scherm steeds weer tot interactie met de cursisten leidde. Ten slotte kwam Ronday

nog even terug op de externe prikkels, door over de CO₂-ladder te beginnen. Deze geeft in aanbestedingstrajecten een voorsprong aan relatief emissiearme bedrijven, zodat niet meer alleen op prijs aanbesteed wordt (zie ook Oppervlakte-technieken van mei 2012, "Hogerop met de CO₂-Prestatieladder", p. 42-45). Bedrijven met ISO 14001 hebben een opstapje naar deze ladder, doordat ze de inventarisaties en organisatiestructuur al geregeld hebben. Het eerstvolgende opstapje naar ISO 14001 is 11 en 12 september, wederom te Utrecht. <

MEER INFORMATIE

In juni 2011, thema Beroepsopleidingen, is een ander deel van deze tweedaagse cursus nabeschouwd. In juni 2010 kwam onder de titel "Energieke aanpak loont" de NEN-cursusdag over ISO 16001 voor Energiemanagement al aan bod. www.OppervlakteTechnieken.com/archief

dick.hortensius@nen.nl
ronday.rob@corporate-responsibility.nl

De volgende gelegenheid om deze tweedaagse cursus bij te wonen is 11-12 september en 6-7 november 2012, beide in Utrecht. De investering bedraagt €1.095,00. Kijk voor meer informatie op www.nen.nl/cursusiso14001 of bel 015-2690188. Ook kan de cursus bedrijfsintern gehouden worden. Kijk voor meer informatie op www.nen.nl/bedrijfstrainingiso14001 of bel 015-2690328 om te bespreken wat de mogelijkheden voor uw bedrijf zijn.

ISO 14001: overnemen van een milieumanagementsysteem - Open Training
Duur: één dag van 9.30 tot 16.30 uur
tel.: 015-2690328
incompany@nen.nl
www.NEN.nl

De CO₂-ladder speelt energiezuinige bedrijven in de kaart bij aanbestedingstrajecten. Docent Rob Ronday sloot er zijn lesdag mee af, als extra motivatie om met het geleerde aan de slag te gaan.

10 TIPS VOOR HET GESPREK MET DE AUDITOR

- 1) Relax: het milieumanagementsysteem is van iedereen, niet alleen jou;
- 2) Hang de poster die je op de cursus gekregen hebt al klaar;
- 3) Ken je rol in het managementsysteem: je moet je eigen focuspunten weten;
- 4) Ken het milieubeleid;
- 5) Je moet een paar milieudoelen kunnen noemen;
- 6) Laat de certificaten van de gevolgde milieuoopleidingen zien;
- 7) Bereid een sprekend voorbeeld voor; wacht niet een steekproef af maar noem een succesvol inkoopcontract dat je bovenin de la hebt liggen. Een ervaren auditor vraagt vervolgens een hele lijst te mogen zien en pikt er een uit om te kijken of die ook zo goed ging, maar een positief voorbeeld heeft hij/zij dan sowieso alvast gezien;
- 8) Uitspraken documenteren, je moet kunnen bewijzen dat wat je zegt ook vóór de audit al je mening was;
- 9) Spreek altijd de waarheid: als je collega bij het magazijn van niets weet terwijl je zegt dat een bepaalde opslag perfect geregeld is, of ineens staan dingen er even voor de audit anders bij dan anders... En als een sleutel even weg is, dan wacht een auditor gewoon net zo lang tot die deur opengaat!
- 10) Op een niet-gestelde vraag hoef je niet te antwoorden.